Náučný chodník Horšianska dolina

Kraj:	Nitriansky
Okres:	Levice
Geomorfologická jednotka:	Podunajská pahorkatina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územie:	národná prírodná rezervácia Horšianska dolina
Prístup:	bus Žemberovce, Záhulie, resp. bus Žemberovce, Dolná ul. a pešo 670 m po ceste č. 51 k západu (smer Drženice-Kmeťovce)
Východisko:	Žemberovce, odbočka poľnej cesty východne od mostu cez Sikenicu na ceste č. 51 medzi Žemberovcami a Kmeťovcami
Trasa:	most cez Sikenicu medzi Žemberovcami a Kmeťovcami – pozdĺž Sikenice nadol Horšianskou dolinou – odbočka na vyhliadku (k zastávke 3) – Levice, Horša
Dĺžka, prevýšenie:	5,8 km, prevýšenie 90 m
Čas prechodu:	2,5 h
Počet zastávok:	4
Náročnosť:	stredne náročná trasa (pozri poznámky a upozornenia nižšie!)

Zameranie chodníka: prírodovedné, geovedné, historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný (pozri upozornenia nižšie!)

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2023

Aktuálny stav: Náučný chodník je v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Levická informačná agentúra, ul. Ľ. Štúra 3, 934 01 Levice, tel. 036 / 6318 037

Poznámky: (1) Takmer celý náučný chodník (s výnimkou jeho začiatočného úseku) prechádza územím národnej prírodnej rezervácie, t. z. (a) pohyb mimo vyznačenej trasy je zakázaný a (b) terén chodníka nie je miestami vôbec upravený a má prírodný charakter. (2) Na náučný chodník pod Horšou nadväzuje Turisticko-náučný chodník v Horšianskej doline.

Upozornenia: (1) Náučný chodník medzi zastávkami 2 a 3 križuje bez mosta Sikenicu – rieku tu treba prebrodiť či za nízkeho vodného stavu preskákať po balvanoch. (2) Za vysokého vodného stavu Sikenice (napr. v čase topenia sa snehu či prívalovej povodne) je chodník celkom nepriechodný. (3) Vo vegetačnom období býva chodník, vedúci nivou Sikenice s bujným vegetačným porastom, ťažko priechodný.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník nie je vzhľadom na málo upravený terén a chýbajúce premostenie rieky vhodný pre terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Žemberovce. Obec severovýchodne od Levíc na východe Podunajskej pahorkatiny v oblasti ústia Žemberovského potoka do Sikenice povyše jej kaňonu (Horšianskej doliny). Obec vznikla v roku 1946 zlúčením Dolných Žemberoviec a Horných Žemberoviec. Prvá písomná zmienka o Horných Žemberovciach pochádza z roku 1256 a o Dolných Žemberovciach z roku 1389. Obce bývali majetkom rodu Zsemberyovcov a ďalších zemianskych rodov z okolitých dedín (Demandíc, Krškán, Drženíc a i.), v 18. storočí Borossovcov, Szulyovskovcov a v 19. storočí Benyovszkovcov. Na začiatku 18. storočia boli v Horných Žemberovciach štyri kúrie. Obyvateľstvo sa zaoberalo poľnohospodárstvom, vinohradníctvom, tkáčstvom, košikárstvom a drevovýrobou. K pamiatkam patrí barokový rímskokatolícky kostol Mena Panny Márie z roku 1754 s obrazom Panny Márie s Ježiškom z roku 1917 od J. Antala, evanjelický kostol z roku 1886 a kaštieľ Zsemberyovcov – dvojpodlažná trojtraktová pôvodne klasicistická stavba zo začiatku 19. storočia, neorománsky prestavaná na jeho konci.

Horša. Pôvodne samostatná obec, od roku 1986 mestská časť Levíc, východne od nich v severnej časti Ipeľskej pahorkatiny v strednej, rozšírenej časti kaňonovitej Horšianskej doliny. Prvá zmienka o nej pochádza z roku 1295. V obci sa zachovala barokova kúria z roku 1755, klasicistický evanjelický a. v. kostol z roku 1820 a chátrajúci romanticko-neskoroklasicistický kalvínsky kostol z roku 1869.

Národná prírodná rezervácia Horšianska dolina. Chránené územie v severnej časti Ipeľskej pahorkatiny východne od Levíc vyhlásené v dvoch areáloch v roku 1976 na ochranu vyše 7 km dlhého úseku doliny Sikenice medzi Kmeťovcami a Krškanmi, hlboko zarezanej do pyroxenickým andezitom budovaného podložia Brhlovského podhoria v predpolí Štiavnických vrchov. Na strmých svahoch až 80 m hlbokej doliny sú miestami skalné útvary vysoké 20 – 30 m, osídlené skalnými a lesostepnými

teplomilnými a suchomilnými rastlinnými spoločenstvami s výskytom viacerých chránených druhov rastlín a živočíchov. Dno doliny vypĺňa niva Sikenice lokálne so zachovaným lužným lesom. V minulosti boli v doline tri mlyny, dodnes na ľavej strane Sikenice nad Malými Kršknami stojí Pálov mlyn z konca 19. storočia.

Podunajská pahorkatina. Rozsiahly geomorfologický celok v juhozápadnej časti Slovenska medzi Pezinkom a Trstínom na západe, Šahami a Štúrovom na východe, Sencom, Sereďou, Novými Zámkami a Dunajom na juhu s jazykovitými výbežkami k severu pozdĺž riek k Novému Mestu nad Váhom, Bánovciam nad Bebravou, Zlatým Moravciam, Pukancu a Sebechlebom, tvoriaci severnú a severovýchodnú časť Podunajskej nížiny. Na juhu susedí s Podunajskou rovinou, na západe ju ohraničujú Malé Karpaty a Považské podolie, zo severu do nej prenikajú ďalšie jadrové (Považský Inovec, Strážovské vrchy, Tribeč, Hornonitrianska kotlina) a na východe vulkanické geomorfologické jednotky (Pohronský Inovec, Štiavnické vrchy, Krupinská planina a Burda). Podunajská pahorkatina sa rozprestiera v oblasti dolných tokov Váhu, Nitry, Žitavy, Hrona a Ipľa (tvoriaceho s Dunajom na juhovýchode slovensko-maďarskú štátnu hranicu) v nadmorských výškach od 103 m (povyše ústia Ipľa do Dunaja) do zhruba 400 m (severovýchodne od Pukanca v cípe zabiehajúcom pozdĺž Sikenice hlboko do Štiavnických vrchov). Povrch pahorkatiny je hladko modelovaný, striedavo rovinný – na nivách a terasách vodných tokov (hliny, piesky, štrkopiesky) či sprašových tabuliach (spraše, sprašové hliny) – a mierne zvlnený až zvlnený – na širokých a plochých chrbtoch so svahmi plytkých i hlbokých dolín a úvalín na erózno-denudačne rozčlenených zvyškoch neogénnych morských a jazerných akumulácií (íly, piesky a štrky), proluviálnych kužeľoch pod úpätiami susediacich pohorí (ostrohranný skelet, zvetralé valúny), ostrovoch naviatych pieskov či vulkanických tufov alebo na miestach postihnutých nerovnomernými tektonickými pohybmi, ktoré sa prezentujú mozaikou lokálnych (zamočiarených) znížení a (zalesnených) vyvýšenín a náhlymi (pravouhlými) zálomami riečnej siete. V dôsledku tejto pestrosti reliéfu so striedajúcimi sa nápadnými, prevažne severo-južným smerom pretiahnutými paralelnými vyvýšeninami a zníženinami sa člení pahorkatina na 11 geomorfologických podcelkov – dielčích pahorkatín (Trnavská, Nitrianska, Žitavská, Hronská a Ipeľská) a nív (Dolnovážska, Nitrianska, Žitavská, Hronská, Čenkovská a Ipeľská). Neogénne sedimenty, prekryté sprašami a sprašovými hlinami tvoria materskú horninu černozemí a hnedozemí, patriacim k najúrodnejším pôdam Slovenska. Okrem na nich pestovaných obilnín a olejnín tu má výborné prírodné podmienky a dlhú tradíciu aj vinohradníctvo. Lesy sa prakticky nezachovali, s výnimkou miniatúrnych lokálnych zvyškov historických dúbrav či dubohrabín či ostrovov na menej úrodnom podloží (štrky, vulkanity). Na tektonické poruchy viazané prirodzené teplé a studené minerálne pramene (Dudince, Santovka, Levice, Piešťany) doplňajú umelé geotermálne pramene (vrty) (Štúrovo, Podhájska, Poľný Kesov).

Názvy informačných panelov

1. Náučný chodník Horšianska dolina
2. Vodné mlyny v Horšianskej doline
3. Na vyhliadke Horšianska dolina
4. Náučný chodník Horšianska dolina

Prvý a štvrtý informačný panel sú zhodné.

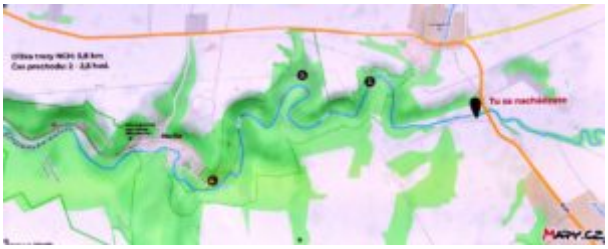

Tu se nacházíme
MAPY.CZ

MAPY.CZ

MAPY.CZ